

SLOVO ÚVODEM
Vážení čtenáři,

Počátkem tohoto roku jsem vás oslovil v úvodníku prvního čísla tohoto zpravodaje s poetickým názvem. Vidíte, uplynul rok (který moc poetický nebyl) a já se snažím napsat něco „pracovně-svátečního“. Prostě proto, že přicházejí Vánoce, desáté, které společně s národním parkem slavíme. Ano, příští rok v březnu tomu bude právě 10 let, kdy vláda ustanovila toto chráněné území. Deset let práce pro jedinečný přírodní útvar, kterým Podyjí jistě je.

Konec roku bývá časem ohlédnutí zpět a bilancování vykonaného. Domnívám se ale, že během nadcházejícího, jubilejního roku bude jistě mnoho příležitostí k hodnocení úspěchů i proher. Proto spíš můj letmý pohled dopředu. V lednu se bude naše organizace prezentovat v Muzeu Vysočiny v novém krajském městě v Jihlavě výstavou „Podyjí našima očima“. V jednání je i příprava další instalace úspěšné výstavy „Podyjí – národní park zrozený za ostatným drátem“ v prostorách Moravského zemského muzea v Brně. Zjara slavnostně otevřeme pro veřejnost nově upravenou Feliciinu studánku ve Vranově. Zároveň bude dokončena památková obnova zajímavého Lusthausu u Lesné. Opětovně nabídneme veřejnosti tradiční seriál přednášek „Přírodou celého světa“ i oblíbené vycházky s průvodci. Především s dětmi a mladými lidmi si připomeneme květnový Evropský den parků. Na podzim bychom rádi uspořádali vědeckou konferenci věnovanou onomu kulatému výročí. Současně zasedne na slavnostním shromáždění Rada Národního parku Podyjí.

Vážení přátelé, přeji vám jménem celého kolektivu Správy NP Podyjí klidné prožití svátků vánočních a mnoho úspěchů, zdraví i spokojenosti v roce 2001. A nezapomeňte na zimní návštěvu Podyjí!

Ing. Tomáš Rothrockl
ředitel Správy NP Podyjí

Nové druhy obratlovců
v Podyjí?

Příroda Podyjí byla donedávna ve srovnání s průměrným stavem v České republice poměrně málo probádaná. V souvislosti s uvolněním vstupu do pohraničního pásma po roce 1990 a se vznikem Národního parku Podyjí výrazně stoupl počet odborníků a přírodovědných studií, zabývajících se jak vlastním Národním parkem, tak i jeho okolím. Během několika let se stav poznání jednotlivých skupin živočichů výrazně zlepšil a u řady z nich lze dnes Podyjí zařadit mezi nejlépe známé oblasti v České republice. Takovou skupinou jsou i nám nejbližší živočichové – obratlovci, mezi které řadíme z běžných obyvatel naší přírody ryby, obojživelníky, plazy, ptáky a savce. Zejména ryby, které jsou předmětem hospodářského

jí, všeobecně je však známa jejich schopnost citlivě reagovat na negativní změny životního prostředí, a proto jsou častým předmětem studií zaměřených na ochranu přírody. Přesto i v těchto po léta systematicky zkoumaných skupinách se můžeme dočkat nových překvapení a objevů.

20. srpna 1998 jsme s kolegy z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze uskutečnili průzkum složení rybí obsádky v toku Dyje nad Podhradím nad Dyjí u rezervace Bílý kříž. Během odlovu, který se provádí speciálním elektrickým agregátem, se nám mimo řady běžných i vzácnějších druhů ryb podařilo ulovit čtyři exempláře hlavačky mramorované (*Proterorhinus marmoratus*). V následujících letech byla tato rybka na stejném úseku řeky potvrzena znovu. Přestože dosahuje velikosti jen okolo 5–7 centimetrů, byla „velkým“ objevem vyvolávajícím další otázky. Je to totiž druh typický pro

Výr velký (*Bubo bubo*) patří k běžným a dlouho známým obratlovcům Podyjí.

i sportovního rybolovu, nám připadají důvěrně známé od nepaměti. Obojživelníci naopak velký hospodářský význam nema-

pobřežní a brakické vody Černého moře a řek, které se do něj vlévají. Vytváří také čisté sladkovodní populace v řekách.

(dokončení na straně 2)

Obsah:

Slovo úvodem ...

Nové druhy obratlovců v Podyjí?

Radonový strašák v Podyjí

Ze sousedního břehu

Potěšilo nás

Zprávy z národního parku

1

1

3

3

4

5-7

Roste v Podyjí

Žije v Podyjí

Polemika

Pro naše návštěvníky

Chráněná území České republiky

Polemika (dokončení)

Připravili jsme pro vás ...

5

7

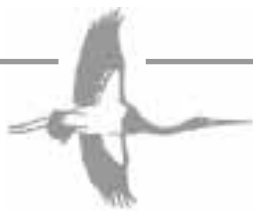
8-9

10

11

12

12

Nové druhy obratlovců v Podyjí?

(dokončení ze strany 1)

Nám nejbližší byla taková populace donedávna známa pouze z hlavního toku Du-

Hlavačka mramorovaná (*Proterorhinus marmoratus*) byla v ČR zjištěna poprvé v roce 1994, od roku 1998 je známa z toku Dyje nad Vranovskou přehradou

naje. Teprve v roce 1994 bylo několik hlavaček chyceno v Mušovské přehradní zdrži. Tento nález uveřejněný v odborné literatuře v roce 1995 byl většinou komentován tak, že pravděpodobně došlo k zavlečení této ryby až po výstavbě přehrady s násadou či nástražními rybičkami odněkud z Rakouska či Maďarska, kde hlavačka žije nejen v Dunaji, ale i v Balatonu a Neziderském jezeře. Nový nález v horní části středního toku Dyje, v dosud velmi zachovalém úseku řeky, který nebyl vystaven ani „velkoobjemovému“ vysazování ryb ani mimořádnému rybářskému tlaku, ale ani žádným negativním faktorům ovlivňujícím strukturu toku a jeho rybí obsádky, navozuje úvahu o možnosti přirozeného výskytu tohoto druhu v povodí Dyje. Z většiny míst mohl postupně a nepozorován vymizet nebo zůstat zachován jen v nepatrných a obtížně zjištělných populacích. Tam, kde byly podmínky stabilně vhodné (např. zmiňovaný úsek u Podhradí), nebo kde se z pohledu daného druhu sekundárně zlepšily (Mušovská nádrž) se pak mohly udržovat či znovu rozvinout početnější populace. Tato úvaha je samozřejmě jen hypotetická a teprve další výzkum snad může ukázat, jak neobvyklý typ výskytu ve dvou velmi odlišných prostředích povodí Dyje opravdu vznikl.

Neméně zajímavá je i historie objevu čolka dravého (*Triturus carnifex*), který byl pro Podyjí a také pro celou Českou republiku poprvé prokázán v roce 1997

v lomu v Tasovicích. Tento druh patří do druhové skupiny čolka velkého (*Triturus cristatus*). Ta je v ČR hodnocena jako kriticky ohrožená z důvodu velké citlivosti na negativní změny prostředí. Patří do ní i čolek dunajský (*Triturus dobrogi-cus*), který byl poprvé pro ČR prokázán

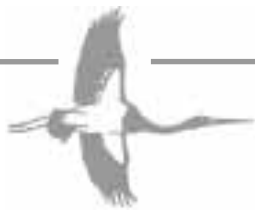
v roce 1993 v pralesích na soutoku Moravy a Dyje u Lanžhota. Právě při mapování areálu výskytu posledně zmíněného druhu jsme zavítali i do lomu u Tasovic, kde kolega Dr. Vít Zavadil z Agentury ochrany přírody a krajiny v Praze na první pohled zaregistroval neobvyklý vzhled místních čolků. Tím započalo rozsáhlé pátrání po dalších populacích „velkých“ čolků v okolí a také soustavné zkoumání těchto populací metodami morfologickými (hodnocení vzhledu, zbarvení a velikostních poměrů) i biochemickými (hodnocení druhově specifických bílkovin a částí DNA). Během tří let, která od objevu první populace uplynula, bylo nalezeno více než 20 dalších lokalit výskytu velkých čolků v širším okolí. Na většinu z nich bylo zjištěno, že se místní populace skládají z kříženců čolka dravého a čolka velkého, případně i s určitým vlivem čolka dunajského (např. po-

pulace zjištěné u Jevišovic, Únanova, Zblovic a Žerůtek). Jedinou oblastí, kde jsou v Podyjí (a celé České republice) dosud známy „čisté“ populace čolka dravého (tj. bez významného genetického vlivu příbuzných druhů), je východní část Národního parku Podyjí a přiléhající lokality u obcí Citonice, Mašovice, Podmolí a Tasovice. Čolek dravý se tak stal „plnoprávným“ novým členem fauny ČR a jediným obratlovcím reprezentantem vlivu alpské faunistické oblasti v naší fauně. Lze tedy shrnout, že Podyjí je z hlediska druhové skupiny „velkých“ čolků mimořádně významným územím v rámci ČR i celé střední Evropy. Z hlediska republiky je mimořádný výskyt nově zjištěného druhu, z hlediska širšího regionu je zde neobvyklá možnost zkoumat děje probíhající na styku tří velmi blízkých druhů, které se spolu kříží a vytvářejí hybridní populace.

Je zřejmé, že i u zdánlivě detailně známých živočišných skupin se můžeme v Podyjí stále ještě setkat s pozoruhodnými, neočekávanými a zcela novými nálezy. Toto zjištění je pro mě důkazem, že další přírodovědné zkoumání regionu má hluboký smysl a může přinést nejen upřesnění a detailní vyhodnocení již známých jevů, ale i znalosti kvalitativně nové. Je tedy na místě poděkovat Správě Národního parku Podyjí, Ministerstvu životního prostředí ČR, Ministerstvu kultury ČR a řadě dalších institucí za dosavadní podporu badatelských aktivit. Zároveň považuji za potřebné snažit se dále hledat a zpřístupňovat finanční zdroje umožňující formou grantových projektů, rozvíjet základní zoologický výzkum regionu, který zejména u druhově bohatých skupin bezobratlých zůstává v mnohém nepoznán a tedy nedocenen. -ra-

Čolek dravý (*Triturus carnifex*), který byl na území ČR objeven poprvé v roce 1997 v lomu u Tasovic, je jediným obratlovcem pro Alpskou oblast, žijícím na našem území

Radonový strašák v Podyjí?

Když se řekne radon, vybaví se většinou z nás tzv. radonové nebezpečí související s výskytem tohoto radioaktivního plynu. Jeho zvýšené koncentrace v prostředí jsou postrachem mnoha stavebníků a uživatelů budov. Jedním z důvodů je fakt, že dlouhodobé působení radonu způsobuje vážná onemocnění. S ohledem na zdravotní rizika se pak každý rozumně uvažující snaží zabezpečit svou stavbu proti pronikání, případně hromadění nebezpečného plynu speciální izolací a odvětráváním. To může stavbu i její provoz citelně prodražit, a to je další důvod k obavám. V našem státě hlídá „hladinu“ radonové bezpečnosti jedna z důležitých hygienických norem zakotvená ve stavebních zákonech. Území státu je rozděleno na oblasti nebezpečné, ty jsou především tam, kde se v geologické stavbě uplatňují masívy vyvřelých hornin. Méně nebezpečné jsou zpravidla oblasti bu-

Skalní útvar v lokalitě Ledové sluje

dované sedimenty. Povinně se prověřuje přítomnost radonu na stavenišťích škol, zdravotnických a jiných zařízení. Přísné kontrole podléhají například i zdroje pitné vody.

V přírodě se radon vyskytuje v menší nebo větší míře jako přirozená součást ovzduší a půdních plynů. Vzniká rozpadem jiného radioaktivního prvku radia, které je rozptýleno všude kolem nás v zemské kůře. Ve „větším množství“ je radium obsaženo jen v některých minerálech. Jen pro představu - z celého vagonu uranové rudy ho lze získat jen tisíce gramů. Poprvé je z jáchymovského smolince izolovala a jako nový prvek objevila Marie Curie Skłodovská.

Ale teď už honem do Podyjí. V září letošního roku se tu na Ledových slujích uskutečnil malý experiment. Cílem pokusných měření bylo zjistit, jaké plyny vystupují podél velkých poruch v horninovém masívu. Měřeny byly vzorky plynů odebrané z volných podzemních prostor a vzorky plynů z půdního pokryvu. Vzhledem k tomu, že přirozená aktivita hornin v širším okolí slují je velmi nízká, dalo se logicky očekávat, že nízké budou i obsahy radonu uvolňovaného z místních hornin. A skutečně, vše platilo podle pravi del.

Pouze v jednom z půdních vzorků na severním okraji meandru Ledových slují bylo zjištěno několikanásobné zvýšení obsahu radioaktivního radonu. Vznik anomálie souvisí s křížením několika

poruchových zón. V takových místech se totiž intenzita jevu zesiluje. Protože na povrchu odpovídá zjištěná anomálie ploše o výměře pouhých několika m², není třeba obávat se zde žádného nebezpečí. Strach z radonového strašáka může rozeznat i zjištění, že voda odebraná ze studánky pod Ledovými slujemi má ještě nižší objemovou aktivitu, než jaký uvádí standard pro kojeneckou vodu (Pozor však na možné biologické znečištění!).

Měření objemové aktivity radonu pomocí přístroje LUK - 3A

Na přípravě akce se podílela Správa NP Podyjí a Jihomoravské muzeum ve Znojmě. Technické vybavení k provedení experimentu bezplatně zapůjčila firma ENVIREX, spol. s r. o. z Nového Města na Moravě. Zdarma provedla tato firma i terénní práce, vyhodnocení a grafické zpracování experimentu. -ja-

ZE SOUSEDNÍHO BŘEHU

Informační zpravodaj NP Thayatal

Všechny zájemce o dění v Podyjí považujeme za nutné upozornit, že i naši kolegové na rakouské straně vydávají obdobu Podyjského listí, a to nepravidelně, ale minimálně čtyřikrát ročně. Rakouský zpravodaj se jmenuje Thayatal inform a svým prvním číslem předstihl jak Podyjské listí, tak zřízení Národního parku Thayatal o rok, začal totiž vycházet od počátku roku 1999.

Thayatal vychází pochopitelně v jazyce našich sousedů a informuje o všech zásad-

ních problémech mladého národního parku, stejně jako upozorňuje na poměrně bohatý program pro veřejnost, který je na rakouské straně organizován. Zásadní zprávy

(v posledním čísle například problém rybářského hospodaření na Dyji) mohou vy-

cházet i z konzultací s českou stranou.

Zájemci o rakouský zpravodaj se mohou obrátit přímo na adresu redakce, (Nationalpark Thayatal GmbH, A-2082 Hardeg 55) nebo e-mail (office@np-thayatal.at). Podle ujištění rakouské strany bude jeho zasílání bezplatné. Korespondenci, prosíme, obstarávejte v němčině, neboť pracoviště v Hardeggu je malé a češtinou nikdo nevládne. -kk-

Obnova památek u Havraníků

Všichni je známe: kaple, kapličky, poklony, boží muka, sochy svatých - němé strážce cest, rozestě osaměle po krajině. V období minulého režimu byly tyto drobné církevní stavby většinou záměrně ponechané pozvolnému zániku. Nebylo žádnou výjimkou vidět chátrající kapličku uprostřed nedozírného, sceleného družstevního lánu. Inu, nebylo tehdy vůbec žádoucí, aby se lidé v tichosti a pokoře zastavili a na chvíli se ponořili do přemýšlení. A přece patří tyto památníky minulých časů nerozlučně ke kraji-

ně, neboť spoluvytvářejí její tvář a činí ji krásnou. A žije-li člověk v krásném prostředí, jsou lepší i jeho myšlenky a jeho činy.

Dnešní osvětlená doba našťastí přeje lidem, kteří si tyto skutečnosti uvědomují a mají i dost energie, aby se snažili o nápravu. K nim se řadí rovněž členové základní organizace Českého svazu ochránců přírody Veverka z Veverské Bítýšky, jejichž aktivity se v současnosti zaměřily právě do této oblasti. V loňském roce se jim podařilo získat finanční podporu 105 tis. Kč od Nadace Rozvoje občanské společnosti v Praze a dalších 10 tis. Kč od Purkyňovy Nadace. K obnově byly vybrány dvě velice zchátralé poklony. První, které již několik let hrozilo zřícením, přímo na okraji Havraníků a druhá, nacházející se nedaleko odtud u zaniklé cesty do blízkých Popic. V průběhu prací se ukázalo, že budou finančně náročnější, hlavně z důvodu velmi narušené statiky. Tehdy projevíli pochopení i zástupci obce Havraníky v čele se starostou panem Aloisem Sovou a rozhodli o tom, že z obecního rozpočtu bude poskytnuto na opravu obou staveb 45 tis. Kč. Stavební práce pod dozorem odborných pracovníků Památkového ústavu v Brně a Okresního úřadu ve Znojmě prováděla Stavební huť Slavonice. Při kolaudaci opravených objektů konstatovali příslušní odborníci „velmi zdařilý výsledek a nadprůměrně citlivý přístup k památkám po stránce výrazové i technologické.“

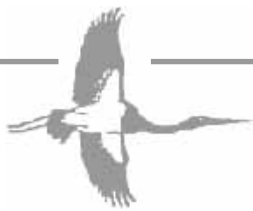
Dobrá a záslužná věc se podařila, takže 28. září, na den svatého Václava, mohla proběhnout zajímavá akce pro veřejnost - svěcení obnovených kapliček. Obřadu, kterého se zúčastnilo mnoho místních obyvatel, ale také zástupci všech zainteresovaných organizací, se ujal znojemský děkan P. Jindřich Bartoš. Chvilu, kdy se nad okolní krajinou nesly velebné tóny starobylého svatováclavského chorálu a čes-

ké hymny, zanechaly jistě v srdcích všech přítomných silný dojem. Po ukončení slavnostního aktu bylo přímo na místě, u druhé poklony, podáváno občerstvení, které zajistila obec Havraníky. Nad pohárky čaje nebo svařeného vína a nad voňavými koláčky se rozproutila neformální diskuse.

K úspěchu celé akce přispělo svým dílem také krásné zářijové počasí. Účastníci se rozcházelí s pocitem, že prožili opravdu sváteční den, a mnozí z nich i s předsevze-

tím, že v budoucnu se budou na podobných aktivitách podílet. Projekt obnovy by totiž měl pokračovat i v dalších letech. Již dnes jsou vytypovány objekty, které by mohly být opraveny. Jsou to například poklona u bývalé cesty z Konic do Nového Šaldorfa a poklona za obcí Lukov. Pomoci může dle svých sil každý a nemusí to být jen darováním finančního příspěvku, i když takováto pomoc je samozřejmě velmi vítaná. Je však také možné podílet se na získávání dotací a sponzorských darů, vyhledávat vhodné objekty nebo zajišťovat péči o objekty již opravené. -jur-

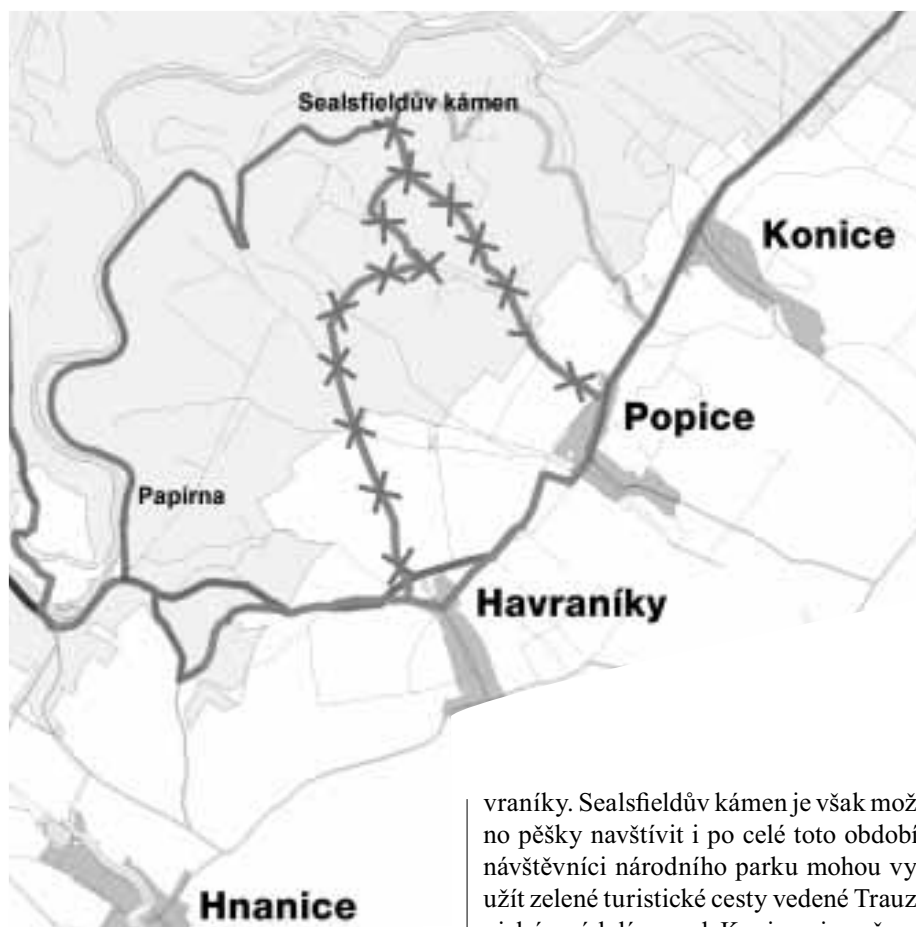

Oprava cesty „Popicko-Havranický okruh“

V období od 1. listopadu 2000 do 15. května 2001 bude uzavřena lesní cesta „Popicko–Havranický okruh“, která propojuje lesní porosty mezi obcemi Popice a Havraníky. Důvodem uzavírky je její celková rekonstrukce v délce 2140 m a šířce koruny vozovky 3 m. Současný

cesty při určitých vlhkostních parametrech a neumožňuje používání při trvalém zamokření.

Po dobu rekonstrukce cesty je dočasně uzavřena zelená turistická značka pro pěší turisty z Popic na Sealsfieldův kámen a cykloturistický okruh Popice-Ha-

stav cesty neumožňuje její použití pro lesnickou techniku. Protože v této části NP se stále nacházejí člověkem pozměněné lesní porosty (akátiny, borové porosty), kde bude nutno i nadále lesnický hospodařit, bylo přistoupeno k avizované opravě.

Na cestě budou upraveny odtokové poměry tak, aby nedocházelo k poškozování cesty při deštích, a bude provedeno odkácení některých stromů v těsné blízkosti tělesa cesty. Při opravě bude použito technologie mechanicky zpevněného kameniva, která zaručuje použití místního přírodního materiálu bez jakýchkoliv umělých pojiv. Průklest některých stromů je prováděn proto, aby „cesta větrala“, neboť uvedená technologie zaručuje dobrou únosnost a dlouhodobé použití

vraníky. Sealsfieldův kámen je však možno pěšky navštívit i po celé toto období, návštěvníci národního parku mohou využít zelené turistické cesty vedené Trauznickým údolím pod Konicemi směrem k vyhlídce a poté mohou pokračovat po žluté trase směrem k Papírně. Oba dva úseky však v žádném případě nejsou uzpůsobeny pro provoz kol, a proto cyklisté si musí s návštěvou vyhlídky počkat až na období po 15.květnu 2001.

Začátek a konec uzavírky je přehledně označen. Prosíme tímto návštěvníky, aby respektovali uzavírku a cestu neprocházeli, neboť mohou být ohroženi stavební technikou. Současně bychom chtěli ujistit, že přítomnost rozměrově větších stavebních strojů neznamená výstavbu žádné silnice či asfaltové cesty. Stavbu provádí firma Ekostavby Brno, a.s., která již na území NP realizovala slušným a citlivým způsobem několik zakázek (např. cesta na Nový Hrádek, kde bylo použito stejné technologie). -vrt-

ROSTE V PODYJÍ

Pupava bezlodyžná

Pupava bezlodyžná (*Carlina acaulis*) – sluníčko, jež dokáže znenadání překvapit toho, kdo chodí suchou podzimní trávou. Poměrně velké květy rozevřít už v srpnu, ale její pravý čas přichází s babím létem.

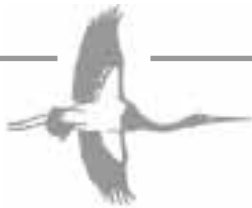
Svůj přívlastek – bezlodyžná – si plně zaslouží, neboť rozkvetá přitisklá u země na lodyze jen několik centimetrů dlouhé. Tato rostlina, na Slovensku nazývaná nádherným jménem Krasovlas, je nápadná spíše tvarem a velikostí květů než svými barvami: úbor světle hnědých kvítků je obkroužen leskle bílými paprsky zákrovu, které se večer nebo za vlhka ohnou vzhůru, aby ochránily květní terč před chladem a deštěm. Ostnité listy pupavy uspořádané do přízemní růžice mohou připomínat listy některých bodláků.

Rostlina byla ve starověku používána k léčení vyrážek, na vypuzení tasemnice a později dokonce i proti moru. K tomu se váže zajímavá pověst o vzniku rodového latinského jména rostliny – *Carlina*, které prý dostala podle Karla Velikého, jehož vojsko bylo kdysi ohroženo morem. Karlu Velikému se tehdy zjevil anděl a doporučil mu, aby vojáci jedli pupavu jako lék. Dodnes jí jsou přisuzovány močopudné účinky. Její dužnaté květní lůžko bylo konzumováno jako zelenina.

Pupava má ráda výhřevné travnaté stráně, meze, suché loučky. V Podýjí ji nejčastěji uvidíme na vřesovištích, lze ji spatřit i na živnějších substrátech, například na náspech železniční trati. Dříve bývala tato rostlina z čeledi

hvězdnicovitých hojnější, v posledních desetiletích však vlivem zarůstání nepasených lad křovinami a vysokými trávami mírně ustoupila. Na podobných místech jako pupava bezlodyžná roste i její nejbližší příbuzná pupava ladní (*Carlina vulgaris*), která se na první pohled odlišuje asi 30 cm vysokou větvenou lodyhou a menšími květními úbory. -jt-

Generální shromáždění EUROPARC 2000

Dr. Jan Štursa a prezidentka EUROPARCu Dr. Patricia Rossi

Ve dnech 27.září až 1. října 2000 proběhlo v nádherném prostředí horského Národního parku Monti Sibillini ve střední Itálii generální shromáždění Federace EUROPARC. Součástí programu byla i konference na téma „mladí lidé v chráněných územích“. Z České republiky byli přítomni reprezentanti členských organizací, NP Podyjí zastupoval ředitel Ing. Tomáš Rothröckl. Naše země byla zmiňována několikrát a nutno dodat, že vždy v pozitivním smyslu. Federace přijala jako nového člena náš nejmladší NP České Švýcarsko. Prezident národní sekce RNDr. Petr Hůla informoval plénium o přípravě Youth Campu 2001, tedy tábora pro mladé

ochranáře z celé Evropy, v Chráněných krajinných oblastech Český kras a Křivoklátsko, což bylo přijato s velkým uspokojením. Kladně byl zhodnocen i seminář o přeshraniční spolupráci v chráněných územích, který proběhl v červnu v blízkém Retzu a na němž se organizací exkurze podílela i Správa NP Podyjí. V závěru celé akce byla udělena medaile Alfreda Toepfera, tedy cena pro nejvýznamnější osobnost evropské ochrany přírody za rok 2000, RNDr. Janu Štursovi ze Správy Krkonošského národního parku. K tomuto úspěchu připojujeme naše blahopřání. Je dobře, že se o české ochraně přírody ve světě ví a že naši odborníci jsou uznáváni. -tor-

O spolupráci v chráněných územích na hranicích

Ve dnech 24. až 29. listopadu byla Správa Národního parku Podyjí hostitelem skupiny evropských odborníků, kteří se zabývají otázkami přeshraniční spolupráce v chráněných územích. Federace národních a přírodních parků EUROPARC zde uspořádala zasedání jedné ze svých pracovních skupin. Akce byla součástí projektu podporujícího výměnu zkušeností a zajišťujícího spolupráci mezi většinou národních parků a chráněných krajinných oblastí Evropy. Byla uskutečněna za výrazné podpory programu PHARE. Účastníci v rámci programu navštívili jak rakouskou, tak i naši stranu bilaterálního Národního parku Podyjí/Thayatal, seznámili se s dosavadní spoluprací s našimi sousedy i s problémy zdejší ochrany přírody. Výsledkem jednání bylo uzavření další fáze prací na dokumentech, které by měly v budoucnu sloužit jako evropské standardy pro spolu-

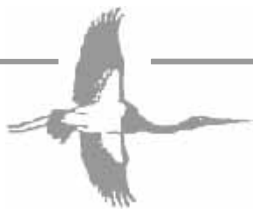
práci v chráněných územích ležících na státních hranicích, což se v případě České republiky týká i všech čtyř národních parků.

To, že byl pro tak významné jednání vybrán právě NP Podyjí, je jistě dokladem uznání dosavadním výsledkům spolupráce rakouské i naší

správy NP. Účastníci, jak sami v závěru zasedání prohlásili, byli spokojeni nejen s tradiční moravskou pohostinností, ale především vysoce hodnotili způsob péče o přírodu v NP Podyjí. Velké uznání sklidila i výstava v Návštěvnickém středisku v Čížově. -tor-

Účastníci exkurze pracovní skupiny EUROPARC na rakouském Umlaufu – vpředu zleva: V.Silovský (CZ), M.Schneider-Jacoby (D), R.Stein (D), A.Raj (PL), vzadu zleva: T.Rothröckl (CZ), Z.Niewiadomski (PL), L.Karivalo (FIN), M.Jauffret (F), B.Sluman (GB), P.Hotham (GB), Z.Tolnay (H), p. Zerbst (CZ).

Setkání na vyhlídce

V sobotu 28. října 2000 proběhla na Hardeggské vyhlídce malá komorní slavnost k 10. výročí znovuoobnovení této asi nejnavštěvovanější vyhlídky na území Národního parku Po-

Původní podoba vyhlídkového altánku z roku 1885

dyjí – Thayatal. Tehdy před 10 lety stavební firma na zakázku Rakouského turistického klubu dokončila rekonstrukci již téměř zničené stavby a bezplatně ji předala do užívání tehdejší Správě Chráněné krajinné oblasti Podyjí a vlastně všem návštěvníkům Podyjí.

Jednalo se o připomenutí velmi milého výročí. Je zajímavé, že v den našeho státního svátku, který si každoročně připomínáme v den odtržení od 300 let trvající „rakouské poroby“, zrovna v tento den nám naši sousedé věnovali tak hezký dárek v podobě přístřešku na Hardeggské vyhlídce. Tento fakt neztratil na zajímavosti ani po 10 letech: v době téměř permanentní blokády na českorakouských silničních přechodech a vrcholící pro a protitemelínské hysterie politiků na obou stranách hranice, přešlo po nízkým neblokované lávce přes Dyji na přechodu Čížov-Hardegg několik rakouských turistů, aby si nahoře na vyhlídce podalo ruku s českými kolegy.

Setkání představitelů českého a ra-

kouského turistického hnutí, které mělo i svou pracovní část, svolala Správa NP Podyjí, jejíž ředitel Ing. Tomáš Rothröckl měl při této minislavnosti úvodní i závěrečné slovo. O historii českorakouských vztahů na poli turistiky mluvil úřadující prezident Rakouského turistického klubu Dr.Petr

Wolf, za Klub českých turistů vystoupil jeho předseda Ing. Jan Havelka. Zvláštní poděkování a potlesk trvající podstatně déle, než je v našich zeměpisných šířkách obvyklé, sklídl skromně vystupující pan Walter Wenzel z Vídně, muž, bez jehož osobních zásluh, zaujetí pro věc a snad i financí by k tak rychlému obnovení Hardeggské vyhlídky v roce 1990, nedošlo.

Krátké, ale velmi milé setkání na vyhlídce bylo rozprášeno pravidelnou sobotně-polední zkouškou hasičské sirény z blízkého Hardeggu a bylo dokončeno v Čížově v pohostinství u Švestků konzumací skvělého muflonního guláše (o všech ostatních neblahých vlivech tohoto živočicha na přírodní prostředí národního parku píšeme v další části polemiky na jiném místě listu). Zástupci ostatních hromadných sdělovacích prostředků záměrně nebyli na slavnost pozváni, neboť guláše by nebylo dost pro všechny a navíc redakce Podyjského listu chtěla mít také svého „sólokapra“.

-kk-

ŽIJE V PODYJÍ Stepník rudý

Léto už je nenávratně pryč a také v Podyjí, které patří k nejteplejším oblastem naší republiky, pomínil již i čas padajícího listí. Mnoho druhů ptáků odletělo na svou každoroční pouť za teplem a sluncem a také většinu zástupců hmyzí fauny dnes už nepotkáme.

Avšak s pokročilým podzimem život v přírodě ještě zdaleka neutichá. Ještě nedávno jsme se mohli setkat například s mnoha druhy pavouků. Tato skupina živočichů nepatří zrovna k oblíbeným. Už jen pohled na pavouka může vyvolávat u mnohých lidí nelibé pocity. Přesto se i mezi těmito „ošklivci“ najdou druhy, které lze označit za živé drahokamy. Mezi ně nepochybně patří většinou zářivě žlutý běžník kopretinový, dále křížák pruhovaný s nápadně černožlutě pruhovaným zadečkem (ohrožený druh) a zejména pak stepník rudý, taktéž uvedený na seznamu ohrožených druhů Červené knihy.

Stepník rudý (*Eresus niger*), jehož velikost se pohybuje v rozmezí 0,8-1,6 cm, je jediný zástupce čeledi stepníkovití v České republice. Vyskytuje se jen v jejích nejteplejších oblastech, mimo jiné i v Podyjí. Samec je černý, nohy má černobíle proužkované a zadeček cihlově červený se čtyřmi černými tečkami seskupenými do čtverce. Toto zbarvení zadečku připomínající vzhled nepoživatelného sluněčka sedmítečného chrání samečka před predátory zejména v době, kdy opouští své obydlí a vydává se hledat partnerku. Samice je samečkově černohnědá a bývá větší než samec.

Pavouk obývá teplé stráně s řídkou vegetací a v Podyjí jej můžeme zahlédnout na vřesovištích od června do září. Žije v norách dlouhých asi 10 cm, které si sám vyhrabává. Nory mají nálevkovité ústí kryté šikmou, namodralou sítí přichycenou na okolní vegeta-

ci. Loví hlavně brouky, dokonce až velikosti chrobáka, pohybující se kolem jeho nory. Stepníci se vyskytují často ve skupinkách a mohou vytvářet na jedné lokalitě celou kolonii. Páří se v noře koncem srpna nebo začátkem září a sameček po kopulaci není samičkou sežrán, jak tomu bývá například u křížáků.

Věřím, že i pro člověka s antipatií k těmto podivným nohatým živočichům, může být setkání se stepníkem rudým, samozřejmě z bezpečné vzdálenosti, příjemným a zajímavým zážitkem.

-om-

Ad muflon

Líbí se mi časopis Podyjské listí, líbí se mi jeho název, letecká šed' jeho papíru i grafická úprava. Líbí se mi i to, že se otevřel diskusi. Myslím, že výměna názorů, je velmi důležitá, a tím se právě časopisy liší od skript, naučných slovníků a reklamních brožur, kde jsou předkládány jednoznačné pravdy. Líbí se mi, že Petr Koubek využil příležitosti k reakci na můj článek o muflonech (PL 3/4, 2000). Zarázil mne však titulček „o psu a holi“ a zejména pokud tím psem měl být NP Podyjí. Osobně totiž považuji tento NP a jeho správu za nejlepší v republice a bez nadsázky patří k nejlepším v Evropě. To ovšem neznamená, že budu nekritický. Očekával jsem ovšem ostrou polemiku a s překvapením jsem zjistil, že se v naprosté většině názorů s kolegou Koubkem shodujeme.

- Muflon je nepůvodní druh a do NP nepatří.
- Správa NP muflony od roku 1991 zredukovala, a to je třeba ocenit.
- Stavby jsou však stále vysoké a v redukci je třeba pokračovat.
- K redukci je možno použít pouze zákonné prostředky.

Jediné v čem se (v této kauze) neshodneme je otázka tzv. kontrolovaného zimního příkrmování. Podle Koubka to je metoda, která slouží k hlavnímu cíli - to jest redukci muflonů. Jak sám uvádí, je tento úkol ojedinělým experimentem a příkrmování (jako metodu redukce) nemůže tedy racionálně podložit - je tedy příkrmování zřejmě zvoleno na základě domněnky, či chcete-li emocionálně. Tvrzení, že příkrmování je vlastně vnazení, neobstojí před zákonem, protože spárkatou zvěř je zakázáno střílet do 200 metrů od krmelců (§ 29 zákona 512 /92 Sb. o myslivosti). Navíc se zvěř příkrmuje i v době, kdy není doba lovu muflona.

Myslím si, že můj návrh, aby se mufloni též chytali do záskoků a dal-

ších lapacích zařízení, není od věci. To, že zákon neumožňuje odstřel živých odchycených kusu, není pravdou. Zákon totiž zakazuje lovení spárkaté zvěře (tj. i muflona) v odchytových a aklimatizačních zařízeních s výjimkou zvěře poraněné a chovatelsky nežádoucí (§ 7 vyhlášky 134/96 Sb. o myslivosti). Myslím, že muflon v NP Podyjí je typicky chovatelsky nežádoucí a i kdyby ne, je možno požádat o výjimku. Ostatně například nedávný odchyt medvěda brtníka v Beskydech byl také zcela legální a to na výjimku ze zákona o ochraně přírody a krajiny, kterou udělilo MŽP.

Tvrdím, že správa parku dělá hodně pro snížení stavu nežádoucího muflona na území parku, ale pořád to není dost. Tvrdím také, že pokud by se přestalo krmit a začala vážně míněná redukce, stav by se alespoň částečně zlepšil. Zatím to dobré není, podívejme se na několik čísel, uvedených v tabulce na konci stránky (zdroj údajů - Správa Národního parku Podyjí).

Domnívám se, že se stále nevyužívají všechny zákonné možnosti jak docílit nulové početnosti muflona. Jinak by totiž nebylo možné, aby se šest let po sobě lovilo pořád přibližně stejně muflonů jako jsou nasčítané stavy (viz tabulka) a přesto jich neubývalo. Příkrmování spojené s odstřelem pomocí profesionálních lovců k tomu zřejmě nevede.

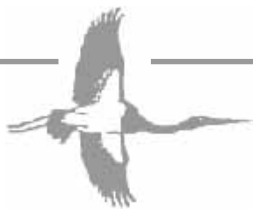
Národní park není ostrov, a tak řešení mufloní otázky nemůžeme posuzovat odtrženě od okolního území. Můžeme pomínout území Rakouska a to jednak proto, že z větší části leží za řekou, což je pro muflony těžko překročitelná překážka a jednak proto, že jejich početní stavy jsou v Rakousku vskutku zanedbatelné. Nemůžeme však nevzít v úvahu stavy v okolních honitbách v okrese Znojmo. Opět několik čísel :

V těsném sousedství národního parku je 6 honiteb, kde má muflon normovaný kmenový stav, čili kde je muflon plánován k chovu a lovu. Tyto honitby mají souhrnnou rozlohu 2 718 ha (rozloha NP Podyjí je 6 260 ha). Normované stavy v těchto honitbách jsou 86 ks, sčítané stavy k 31.3. 2000 170 ks (to jest dvojnásobně převěřeno). Ročně je loveno cca 110 až 120 ks. Všechny tyto honitby (viz mapka) přiléhají k území NP Podyjí, sedmá v pořadí - obora Vedrovice je daleko a mufloni jsou tam za plotem.

Jestli tedy míníme vážně naši snahu o redukci muflona, je třeba začít dohodou s majiteli režijních honiteb na západním okraji parku (Lesy ČR) a s orgánem stání správy (okresní úřad) na nulových cílových stavech muflona. Bez tohoto opatření je spor o příkrmování či nepřikrmování nikoliv emocionální diskusí, ale plácáním do vody.

Mojmír Vlašín
člen Rady NP Podyjí, zoolog

Rok	Stav muflonů na území NP (jarní sčítané kmenové stavy)	Odstřel muflonů na území NP
1994	130	107
1995	87	87
1996	85	83
1997	85	89
1998	86	101
1999	92	93
2000	74	-

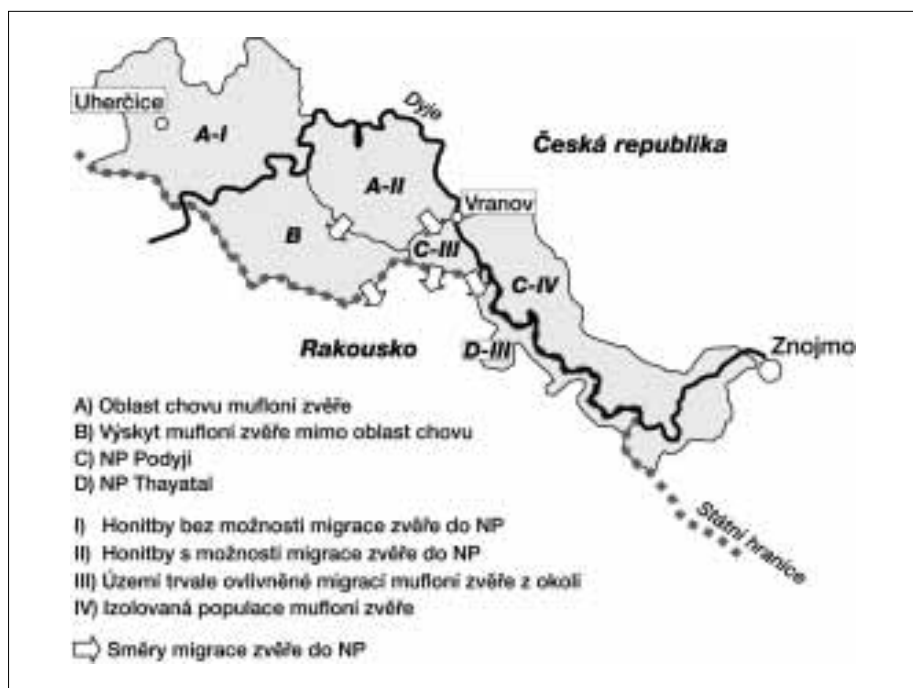
Mufloni, jejich redukce a příkrmování zvěře v NP Podyjí

O škodách způsobených mufloní zvěří v nejhodnotnějších partiích NP Podyjí netřeba diskutovat, jsou empiricky doloženy. Trvalá existence životaschopné populace mufloní zvěře je v rozporu s hlavním předmětem ochrany NP (samovolným vývojem ekosystémů říčního údolí). Koncepční redukce populace mufloní zvěře na území NP Podyjí je zakotvena v platném plánu péče o NP a z této skutečnosti vychází i myslivecké plánování a veškerá další opatření. Mufloní zvěř je intenzivně lovena v průběhu celé zákonné doby lovu (1.7. – 31.12.) individuálním způsobem a též při třech společných naháňkách, které byly povoleny rozhodnutím Ministerstvem životního prostředí. K odstřelu chovatelsky nežádoucí mufloní zvěře v odchytných zařízeních (§ 7 vyhl. č. 134/1996 Sb.) dosud nebylo přistoupeno proto, že tento způsob je přinejmenším velmi neetický a současně by znamenal stavbu několika obůrek, které by bylo nutno operativně přemísťovat tak, aby do nich mohla zvěř být postupně lákána. Je velmi pravděpodobné, že tato zařízení by dříve než zvěř mufloní vyhledávala zvěř srnčí (je méně plachá), takže jejich účinnost by tímto výrazně klesla. Srovnání s odchytom medvěda v Beskydech není na místě, neboť medvěd nebyl po odchycení odstřelen, nýbrž převezen do ZOO. Nezájem o mufloní zvěř (tedy její odchyt a převezení do jiné honitby) zmiňoval již v minulém čísle Podyjského listu kolega Koubek.

Výskyt muflona ve vztahu k území NP

Muflon se vyskytuje na levém břehu řeky Dyje mezi Vranovem n. D. a Znojmem (režijní honitba Správy NP Podyjí) a občas přechází do sousedních polních honiteb (MS Citonice a MS Mašovice). Tato populace nemůže být, vzhledem k její lokalizaci, oživena migrací muflonů z jiných populací a lze ji tedy považovat za uzavřenou (viz mapka).

Druhá populace zasahuje na pravém břehu Dyje na území NP v oblasti Braitavy (jižně od Vranova n. D.). V tomto přílehlém území je mufloní zvěř normována ve třech honitbách (č.1-3, viz tabulka

a mapka) a jejich vlastníkem jsou honební společenstvo (HS) Jazovice, HS Vranov a Lesy České republiky, s.p. (LČR). Z těchto tří honiteb skutečně mufloní zvěř migruje do českého i rakouského NP. K území těchto honiteb nemá Správa NP žádný vztah z hlediska státní správy a proto jedinou možností omezení migrace z vnějšímu NP je poprosit vlastníky honiteb, zda-li by nechtěli chov muflona ukončit. Další tři v tabulce uvedené honitby (č.4-6, viz tabulka a mapka) leží na levém břehu Dyje a od naší levobřežní populace je dělí rozsáhlý komplex intenzivně rekreačně využívaného lesa a mufloní zvěř z nich tedy nemůže do oblasti NP migrovat. Ze všech uvedených honiteb není žádná režijní honitbou LČR (to jsou ty, ve kterých vlastníci – tedy LČR – samostatně myslivecky hospodář a nepronajímá je). Také není o muflonech pravdou, že „jejich početní stavy jsou v Rakousku vskutku zanedbatelné“. Jsou tam stejně problematické jako u nás a také na území Rakouského NP Thayatal je zájem mufloní zvěř maximálně redukovat.

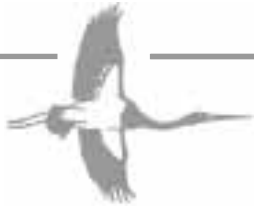
Příkrmování

Připomínku M. Vlašina k příkrmování nelze vztahovat k jednomu druhu zvě-

ře, neboť k zařízením přichází jak zvěř mufloní, tak i srnčí a jelení. Příkrmování zvěře ukládá uživateli honitby nepřímo § 20 odst. 1 a přímo § 23 odst. 2 zák. č. 512/1992. Bez ohledu na to, je-li možno požádat o výjimku z těchto nařízení, je potřebné shrnout proč je zvěř příkrmována:

- příkrmováním je možno zvěř sledovat a zjišťovat její početní stav, neboť pravidelně přichází na určitá místa
- zvěř je možno alespoň částečně soustředit mimo obnovní plochy v lesních porostech, kde je zájem maximálně chránit přirozené zmlazení nebo zalesněné kultury (z toho důvodu se také jednotlivá zařízení, sloužící příkrmování, dle potřeby přesunují)
- stejně tak je možno zvěř alespoň částečně soustředit mimo těžko přístupné lokality I. zóny NP, kde je lov velmi problematický a zvěř zde působí nejcitlivější škody nejen na lesních porostech, ale i vzácných rostlinných společenstvech
- při přesunech ze stávaní k místům, kde je zvěř příkrmována, je možno zvěř lovit (nikoliv v okolí příkrmovacích zařízení)

(dokončení na straně 12)

Železná opona v Čížově

Obec Čížov ležící na křižovatce velmi frekventovaných turistických cest bývá častým cílem náhodných nebo organizovaných výletů do Národního parku Podyjí – Thayatal. Návštěvníci přicházející od Vranova, Lukova, rakouského Hardeggu, či přijíždějící sem z vnitrozemí se vydávají nejčastěji na Hardeggskou vyhlídku, obelisk nad Ledovými slujemi, do Návštěvnického střediska Správy Národního parku Podyjí nebo zakotvují v restauraci U Švestků. Téměř všichni bez výjimky procházejí okolo zbytků ženině-technických zátarasů a ti mladší nebo ti, co se narodili sice dříve, ale v poměrech jiných, než které vládly v předlistopadovém Československu, žasnou. Žasnou nad tím, co je to za svérázné oplocení za posledním domem Čížova a k čemu mohlo být užitečné.

V době dnešního svobodného, téměř bezvízového cestování, kdy člověk při výběru cíle své dovolené může volit prakticky cokoliv s ohledem na rizikové oblasti určitých koutů světa a výši svého bankovního konta, se už dost zapomíná, že v období před 11 lety jsme jezdili pouze na Rujánu, k Balatonu nebo na část Balkánského poloostrova. A že zbytek světa byl od nás oddělen téměř 2,5 metru vysokým dvojitým ostnatým drátem, za který se dostal jen opravdu málokdo. Mezi ostnatým drátem a státní hranicí pak leželo území (velmi hrubým odhadem 1% dnešní České republiky), které poznalo pouze pár hajných, lesních a zemědělských dělníků, či ostatních držitelů povolenek všemocného Ministerstva vnitra tehdejšího Československa.

Ženině-technické zátarasy, dvojitá stěna ostnatého drátu s pravidelně oraným a občas i chemicky ošetřovaným pásem mezi stěnami, byla postavena podél více jak 700 km dlouhé státní hranice s Rakouskem a tehdejší Spolkovou republikou Německo od Aše až po Bratislavu. Jedna-

lo se o umělou, vůči krajině zcela necitlivou, linii nerespektující terénní zákonitosti, která byla po většině délky doprovázena obslužnou asfaltovou komunikací. Také v Podyjí, kde byla poslední linie postavena okolo roku 1970, představuje velmi nepřírozený tvar, patrný nejen při studiu leteckých snímků, ale na první pohled i v terénu. Zbytečně rozděluje celou řadu dříve souvislých lesních porostů na území dnešního národního parku, překonává absurd-

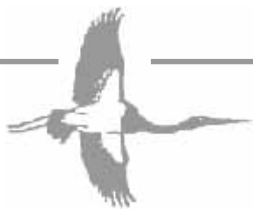
ně rovnou linií výrazná převýšení (Braitava, Ledové sluje, Železné schody) a kolmo překlenuje některá údolí (Klaperův a Žleb-ský potok).

Zbytek této absurdní stavby byl záměrně ponechán právě na konci Čížova. V únoru 1990 totiž ministři zahraničních věcí Československa a Rakouska symbolicky i fakticky přestřihli drátěný zátaras nedaleko Hevlína a tato chvíle odstartovala poměrně rychlý proces „smotávání“ železné opony. Tak rychlý, že bylo velmi snadné ho v Čížově pozastavit a přesvědčit odpovědné funkcionáře o užitečnosti myšlenky

zachovat část zátarasu pro poučení příštích generací. Stalo se tak na přímou žádost tehdejšího Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody v Praze a rozhodnout ve věci musel samotný tehdejší ministr vnitra pan Sacher. Likvidace však stejně postupovala rychleji, takže zachována zůstala pouze jedna linie drátěného zabezpečení a strážní věž, lidově zvaná „špačkárna“.

Správa Národního parku Podyjí dostala v roce 1994 obě tyto stavby oficiálně do svého majetku a stejně jako v případě visutých lávek přes Dyji (článek v minulém vydání Podyjského listu) provádí jejich údržbu. Návštěvníci tohoto „Muzea železné opony“, jak bývá již v některých průvodcích a itinerářích cestovních kanceláří celý areál honosně nazýván, jsou před vstupem na žebřík strážní věže navíc upozorněni na zákaz vstupu na její vrchol, neboť rezavé dno pozorovatelné ve výšce 8,5 metru nad úroveň terénu zdaleka nesplňuje bezpečnostní požadavky pro pohyb návštěvníků. Stejný, vlastně daleko lepší výhled do kraje se návštěvníkům Čížova naskytne při pohledu z výstavní místnosti v prvním patře budovy blízkého návštěvnického střediska.

„Muzeum železné opony“ je v současnosti velmi navštěvovanou atrakcí národního parku a v nabídce některých cestovních kanceláří je dáváno na úroveň Státního zámku Vranov, Hardeggské vyhlídky či města Znojma. Zvláště anglicky mluvící turisté stojí u čížovských drátů jako u vytržení dlouhé minuty a nafotografují zde decimetry filmů. Areál možná bude v budoucnu ještě doplněn druhou linií drátěných zátarasů a ocelovými, tzv. českými ježky, které zde dříve plnili funkci protitankových zábran. Správa NP Podyjí rovněž uvažuje o zřízení drobné expozice v budově Návštěvnického střediska, věnované vojenské historii, tedy i smutnému období bolševického opevnění republiky. Těž chceme iniciovat vytvoření neokázalého památníku obětí železné opony (v rámci její existence zahynulo na území ČR několik stovek lidí). -kk-

Chráněná krajinná oblast Beskydy

V pořadí další kategorií tzv. „velkoplošných chráněných území“, tzn. území o rozloze stovek až tisíců kilometrů čtverečních, jsou chráněné krajinné oblasti. Stojí v hierarchii chráněných území o stupínek níže než národní parky.

oblouku pásma Karpat tvořeného výhradně flyšovými horninami (třetihorními pískovci a jílovci) jsou pramennou oblastí Vsetínské i Rožnovské Bečvy, Morávky, Ostravice, Lomné a celé řady dalších dravých říček v povodí Moravy i Odry. Celá řada horských vrcholů dosahuje nadmořské výšky přes 1000 metrů, nejvyšší je Lysá hora (1324 m n.m.).

Díky poměrně jednotvárnému geologickému podloží neoplývají Beskydy

celá řada menších či rozsáhlejších bezleší, vzniklých v průběhu valašské kolonizace. Les jako největší bohatství Beskyd pokrýval původně celé území (dnes okolo 70% území CHKO), v průběhu 14. – 17. století zde však postupně vznikla celá řada typických údolních vesnic se zástavbou zpravidla podél potoka. Od konce 16. století pak postupně docházelo k rozšiřování kolonizace i do vyšších poloh pohoří, k založení pastevectví v těchto polohách a k výstavbě samot na tzv. pasekách. Právě dochovaná zástavba tohoto druhu s krásnými prvky lidové architektury je pro Beskydy typická a patří k faktorům, které z tohoto pohoří dělají jeden z nejmalebnějších koutů naší republiky.

Původní beskydské lesy byly většinou součástí jedlobukového vegetačního stupně. Přes značnou rozlohu lesů došlo na většině území k rozsáhlému hospodářskému využívání tohoto přírodního bohatství a s tím souvisejícím změnám přirozené druhové skladby. Stejně jako ve všech vyšších pohořích republiky i zde v Beskydech je vůdčí dřevinou smrk ztepilý (více jak 70% zastoupení), dalšími významnými dřevinami jsou především buk lesní (necelých 20%), jedle bělokora a javor klen. Nejzachovalejší porosty s minimálně pozměněnou druhovou skladbou jsou zachovány na území stávajících národních přírodních rezervací. Velmi výraznými pojmy v ochraně přírody i v učebnicích lesnictví jsou zejména beskydské pralesy Mionší, Razula, Salajka či Mazák.

Na území CHKO Beskydy je v drobnějších ostrůvkách chráněno více jak dalších 40 přírodních rezervací a památek. Vedle již zmíněných stojí za zmínku jmenovat opět ty v kategorii národní přírodní rezervace (Radhošť, Kněhyně-Čertův mlýn, Pulčín-Hradisko). Rozsáhlé lesní porosty Beskyd byly a v menší míře jsou dodnes ideálním stanovištěm pro velké lesní šelmy. Každoročně potvrzený je již několik let trvající výskyt medvěda, ryasa a v menší míře i vlka, kteří zde obsazují poslední příhodné místo na západním okraji souvislého areálu. Stínem tohoto výskytu je značně netolerantní přístup části veřejnosti, vyvolaný do určité míry i ne vždy přesnými informacemi ve sdělovacích prostředcích. -kk-

Na rozdíl od parků, jejichž značnou část pokrývají přirozené či lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy a kde veškeré využití území má být podřízeno zachování či zlepšení stávajících přírodních poměrů, jsou chráněné krajinné oblasti krajinnou s vysokou koncentrací přírodních hodnot, četnými památkami historického osídlení a zachovaným krajinným rázem, nicméně krajinnou již významněji ovlivněnou a využívanou člověkem

Největší chráněnou krajinnou oblastí v České republice jsou Beskydy, vyhlášené v roce 1973 na ploše 1197 km² k ochraně vrcholových a středních poloh Moravskoslezských Beskyd, Vsetínských vrchů a Javorníků. Beskydy jako vysoko vyzdvížené pohoří okrajového

žádnými divokými skalními scenériemi. Reliéf je tvořen soustavou vysoko vyzdvížených protáhlých horských hřbetů, oddělených od sebe hlubokými údolními. Rozsáhlé plochy ukloněných strání jsou díky polohám jílovců velmi náchylné na přirozené sesuvy, projevy těchto procesů jsou dodnes patrné jako důsledek povodní v létě 1997. Zajímavostí neživé přírody jsou poměrně rozsáhlé jeskynní systémy v pískovcových vrstvách některých horských hřbetů (zejména na Radhošti, Kněhyni či Lysé hoře), nejhlubší rozsedlinová jeskyně – Kněhynská – dosahuje hloubky uctyhodných 57 metrů.

Pro Beskydy, stejně jako pro všechna ostatní středně vysoká karpatská pohoří, je typická existence mimořádně rozlehlých lesních komplexů, stejně jako

(dokončení ze strany 9)

- příkrmováním se dá alespoň částečně „odstínit“ nerovnovážný stav mezi pouhou přítomností zvěře (i když početně usměrňovanou) a velmi omezenou potravní nabídkou současné, člověkem přeměněné krajiny, která zvěři nabízí zlomek potravních možností ve srovnání s přirozeným stavem. S ním je srovnatelný stav lesních porostů v I. a částečně ve II. zóně NP. Pokud však nezmírníme tlak zvěře na tyto potravní zdroje pří-

vahou intenzivně využívaných zemědělských ploch. Sám lesní komplex, i když s velkou plochou přírodě blízkých lesů, je natolik malý (5400 ha na české a cca 5000 ha na rakouské straně – tj. včetně lesů mimo rakouský NP), že v něm nemůže trvale existovat populace žádného predátora spárkaté zvěře (rys, vlk, medvěd). Proto je třeba otevřeně přiznat, že vzhledem k migračním schopnostem zvěře nemůže být v tak malém území nikdy nastolen stav přírodní rovnováhy mezi spár-

nout druhově chudé až sterilní smrkové a borové monokultury v okolních hospodářských lesích.

Závěr

Chceme-li na území NP hovořit o přirozeném vývoji lesních porostů, který nebude trvale blokován nadměrným stavem zvěře (při něm již není možno o přirozeném vývoji lesa hovořit), bude nutné i v budoucnu trvale myslivecky obhospo-

tab. Přehled honiteb s normovaným stavem mufloní zvěře

č.	oblast v mapce	vlastník honitby	výměra (ha)	uživatel honitby	JKS	NKS	odlov 1999
1	A-II	HS Jazovice	980	MS Jazovice	16	5	13
2	A-II	LČR, LS Znojmo	732	Velecký Jaroslav	34	18	16
3	A-II	HS Vranov	1216	MS Cornštejn-Lančov	12	18	1
4	A-I	HS Korolupy	2535	MS Korolupy	27	9	13
5	A-I	HS Uherčice-pole	1463	MS Uherčice-pole		5	2
6	A-I	LČR, LS Znojmo	962	MS Uherčice-les	37	31	28
vysvětlivky:		HS - honební společenstvo		JKS - jarní kmenový stav			
		MS - myslivecké sdružení		NKS - normovaný kmenový stav			

mováním – stane se toto území pro zvěř silným lákadlem a přirozený (samovolný) vývoj porostů bude trvale blokován.

Lov a jeho (ne)omezování

K mnohokrát diskutované otázce omezení, příp. zastavení lovu zvěře v NP je třeba připomenout, že komplex lesů NP Podyjí/Thayatal je obklopen na obou stranách hranice rozsáhlým územím s pře-

katou zvěří a jejími predátory. Současné populace spárkaté zvěře budou při svém pohybu i v budoucnu trvale přecházet do okolní zemědělské krajiny a zpět a při jakémkoliv omezení lovu v obou NP (českém i rakouském) okamžitě zvýší svoji populační hustotu právě v nejcennějších partiích (zejména I. zóna obou NP), neboť zde najdou dostatek klidu, zajímavou potravní nabídku (žaludy, bukvice, semenáče mnoha druhů dřevin, pestré bylinné patro atd.), kterou jim nemohou poskyt-

dařovat celé území NP. Cílem této činnosti bude udržení zdravých a početně odpovídajících populací všech domácích druhů zvěře, tedy člověkem trvale udržovaný stav blízký přirozenému. Pokud však jde o muflona, opakovaně je třeba zdůraznit, že se jedná o zvěř v Podyjí nepůvodní a nežádoucí s cílovým stavem „nula“. Diskuse je tedy pochopitelně možno vést o metodách, jak toho dosáhnout. původní

Tomáš Vrška, vedoucí sekce péče o les Správy NP Podyjí

PŘIPRAVILI JSME PRO VÁS

Co v roce 2001?

Na tomto místě Podyjského listů zájemci o dění v národním parku vždy našli kalendář akcí pro veřejnost. Jelikož přelom roku je obdobím, kdy rádi necháme přírodu Podyjí odpočívat, vyčkejte, prosím, čísla dalšího, které bychom chtěli

vydat již v lednu 2001. V něm mimo jiné otiskneme program přednáškového cyklu Přírodou celého světa (každé úterý večer od 30.ledna do 6.března v Domě umění) a možná, že bude hotov i kalendář exkurzí pro veřejnost v roce 2001. Při pří-

pravě kalendáře hodláme navázat na program z letošního roku, zopakovat některé úspěšné nápady a samozřejmě přijít i s něčím novým. Ale o tom až příště, pro tentokrát už jen šťastné prožití vánočních svátků a hodně štěstí v roce 200. -kk-